

τρόπο μέ τόν όποιο τίς συγκρατεῖ καί τίς ἀναπλάθει ἡ λαϊκή μνήμη. Εἶναι πάντως σημαντικό καί ἀξιοπαρατήρητο ὅτι μέσα ἀπ' αὐτές ἐξάγεται πεντακάθαρη ἡ ἰστορική προσωπικότητα τοῦ Γ. Σχολαρίου, μέ τίς ἀντιφάσεις καί τίς ἐρμηνευτικές ἀντιθέσεις τῶν ἰστορικῶν πού τή δημιούργησαν. Οἱ παραδόσεις δηλ. ἀπηχοῦν ἀπόλυτα τήν κατά περίπτωση ἰστορική ἐρμηνεία αὐτῆς τῆς μεγάλης θρησκευτικῆς καί πολιτικῆς μορφῆς.

Μετά τόν σύντομο ἐπίλογό του (σελ. 85-86), μέ τόν όποιο ὁ σ. δίνει μιά ἐπιπλέον ἔμπρακτη ἀπόδειξη τῆς σχέσεως λογίου καί λαϊκοῦ πολιτισμοῦ, παρατίθεται ἐπίμετρο (σελ. 87-97) μέ ἰστορικές-διογραφικές πληροφορίες περὶ τόν Γ. Σχ. (ὅσες δέν χρησιμοποιήθηκαν στήν τεκμηρίωση τοῦ γ' μέρους), γιά νά συμπληρωθεῖ στή συνείδηση τοῦ ἀναγνώστη σφαιρικά ἡ εἰκόνα τοῦ πρώτου μετά τήν "Αλωση Οίκουμενικοῦ Πατριάρχη. Τή μελέτη συμπληρώνουν περύληψη στά ἀγγλικά (σελ. 99-100), συντομογραφίες (σελ. 101-4) καί ἐκτενής διβλιογραφία (σελ. 105-124).

Συγχαίρουμε τόν κ. Σέργη γιά τή μελέτη του αὐτή, ἡ ὁποία ἔρχεται νά ἐδραιώσει τήν πεποίθηση γιά τήν ἴκανότητά του ώς ἐπιστήμονα.

ΓΕΩΡΓ. Ν. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΙΔΗΣ Δ.Φ.

✓ *Βασ. Γ. Τσαούσης, Τραγούδια - Χοροί - Ἐθιμα τῶν Σαρακατσάνων. Πρόλογος Γ. Καβδαδία. Ἀθήνα 1998, σχῆμα 8ο, σελ. 341. Ἐκδοση Μουσείου Σαρακατσάνων - Σέρρες.*

Ἡ παραπάνω ἔκδοση ἀποτελεῖ ὕριμο καρπό πολύχρονης καί πολύμοχθης προσπάθειας τοῦ Βασίλη Τσαούση, πού πραγματικά ἔχει ἀφιερώσει ὅλη του τή δραστηριότητα στό Μουσεῖο Σαρακατσάνων, τοῦ ὁποίου εἶναι ὁ οὐσιαστικός δημιουργός. Ο καλαίσθητος τόμος περιλαμβάνει 642 τραγούδια, τά ὁποῖα διαρρέουνται σέ τραγούδια τῆς τάβλας, τοῦ χοροῦ, τοῦ γάμου καί τῶν γιορτῶν, σέ τέσσερις δηλαδή βασικές κατηγορίες, ἀνάλογα μέ τή χρήση τους καί τήν περίσταση πού τραγουδιοῦνται.

Ἀποφεύγεται ἔτοι ἡ διάσπαση τῶν τραγουδιῶν στίς γνωστές κατηγορίες (ἀκριτικά, ἰστορικά, παραλογές κλπ.), ἡ ὁποία ἀφαιρεῖ ἀπό αὐτά τή ζωντάνια καί τήν ἀμεσότητά τους ἀπό τόν δημιουργό λαό καί τά μεταβάλλει σέ ἀπλό ἀντικείμενο φιλολογικῆς κλπ. ἐξέτασης.

Ἀντίθετα, μέ τή διαίρεση ἐδῶ σύμφωνα μέ τή χρήση τους, γίνεται ὄλοφάνερη ἡ σημασία τοῦ κάθε τραγουδιοῦ μέσα στή σαρακατσάνικη κοινωνία, μέ τόν αὐστηρό κώδικα ἥθικῆς καί τόν σεβασμό στίς παραδοσιακές ἀξίες, ὅπως διαμορφώθηκαν μέ τό πέρασμα τῶν χρόνων.

Γράφει χαρακτηριστικά στόν πρόλογό του ὁ ἐπιφανής κοινωνιολόγος,

συστηματικός μελετητής τῆς σαρακατσάνικης ζωῆς, καθηγητής Γ. Β. Καβδαίας: «Η συλλογή ἔχει τή χάρη τῆς γνησιότητας καί τό κύρος τῆς ἀλήθειας. Καταγραφικένα (τά τραγούδια) στό μήκος μιᾶς πολύχρονης προσπάθειας, ὅπως κελάρυζαν ἀπό τά χείλη τῶν Σαρακατσάνων ἀνδρῶν καί γυναικῶν κάθε ἡλικίας, συγκροτοῦν ἓνα πολύτιμο corpus ἐκδηλώσεων τῆς λαϊκῆς μούσας καί μιά ἔξι ἰσου πολύτιμη ἔξωτερή κενητή τῶν ἐσώτατων δονήσεων τῆς σαρακατσάνικης ψυχῆς».

Πρίν ἀπό κάθε ἐνότητα ὑπάρχει ἐκτενές εἰσαγωγικό σημείωμα καί ἀκολουθοῦν τά τραγούδια μέ τή σειρά πού ὑπαγορεύει ἡ ἐκάστοτε χρήση τους. Φαίνεται ἔτοι καθαρότερα ἡ σημασία τους ὡς κωδίκων κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς καί ὡς ἀναπόσπαστου στοιχείου κάθε ἐθνικῆς ἐκδήλωσης, ἵδιαίτερα ὅσον ἀφορᾶ τό γάμο, μέ τίς ἐπάλληλες φάσεις τῆς ἐθνικολογίας του, πού καθεμιά πλαισιώνεται ἀπό πλειάδα εἰδικῶν τραγουδιῶν, μέ αὐστηρά προκαθορισμένη σειρά.

Πρέπει νά τονιστεῖ ὅτι ὅλα τά τραγούδια τῆς συλλογῆς δρίσκονται μαγνητοφωνημένα στό ἀρχεῖο τοῦ Μουσείου στά Σέρρας. Ό ἐνδιαφερόμενος γιά περαιτέρω μελέτη καί μάλιστα μουσικολογική, εὔκολα μπορεῖ νά τά ἐντοπίσει, δεδομένου ὅτι σέ εἰδικόν πίνακα στό τέλος τοῦ βιβλίου δίδονται τά ἀρχειακά στοιχεῖα κάθε τραγουδιοῦ (ἀριθμός κασέτας καί ἡχογράφησης, ὄνομα τραγουδιστῆ, τόπος).

Τό κείμενο συνοδεύεται ἀπό ἀρκετές φωτογραφίες περασμένων δεκαετιῶν γιά τή σαρακατσάνικη ζωή, ἐντός καί ἐκτός ἑλληνικῶν συνόρων. Γενικά, πρόκειται γιά σημαντική ἐκδοση, πού ἔρχεται νά τονίσει τό ὑποδειγματικό ἔργο πού συντελεῖται στό Μουσεῖο Σαρακατσάνων, τό ὅποιο ἔχει ἥδη στό ἐνεργητικό του δύο ἀξιόλογα δραβεῖα, χρυσό μετάλλιο τοῦ Ροταριανοῦ 'Ομίλου Θεσσαλονίκης καί «Εύρωπαϊκό Βραβεῖο τοῦ Μουσείου τῆς χρονιᾶς» (Prix du Musée de l' Année), τό ὅποιο ἔλαβε συναγωνιζόμενο 146 Μουσεῖα, ὅπως ἔχομε καί ἄλλοτε σημειώσει (Σερραϊκά Χρονικά 10, 1989, σελ. 129-30· δλ. καί σελ. 173 παρόντος τόμου).

Τή σημασία τῆς ἐκδόσεως τονίζει καί ὁ κ. Καβδαίας: «Τά τραγούδια τῆς συλλογῆς ἀποδεικνύονται πολύτιμα γιά τόν μελετητή τοῦ σαρακατσάνικου δίου. Συνοδεύονταν τίς διάφορες περιστάσεις καί στιγμές τῆς σαρακατσάνικης ζωῆς, γιά νά προσδώσουν στ' ἀντίστοιχα δρώμενα (γιορτή, θυσία, ἀρραβώνας, γάμος κλπ.) τήν ἐπισημότητα πού τούς ἀρμόζει, γιά νά ὑπογραφικίσουν ρητά ἡ συμβολικά τή σημασία τους, γιά νά ὑπαγορεύσουν ψυχολογικά κλίματα καί συμπεριφορές, γιά νά προσθέσουν μιά νότα ὄμορφιας καί ἔξαρσης σέ ἀναγκαῖες καί ὑποχρεωτικές κοινωνικές ἐκδηλώσεις καί δράσεις, γιά νά θυμίσουν τό παρελθόν, νά τονίσουν τό παρόν, νά προδιαγράψουν τό μέλλον».

Όφείλονται θερμά συγχαρητήρια στό Μουσεῖο γιά τή σημαντική ἔκδοση πού μᾶς χάρισε. Ίδιαίτερα συγχαρητήρια ὄφείλονται στόν Βασίλη Τσαούση γιά τό πάθος και τήν ἀγάπη του πρός τό Μουσεῖο, τοῦ ὅποίου εἶναι ὅχι μόνο ὁ οὐσιαστικός δημιουργός ἀλλά και ἡ ἴδια ἡ ψυχή του.

Ἡ ὁριστική ἐγκατάσταση τοῦ Μουσείου στό νέο ἰδιόκτητο οἰκημα (στήν ὁδό Κωνσταντινουπόλεως, κοντά στήν παλιά του θέση), μέ προδιαγραφές τῆς σύγχρονης Μουσειολογίας, ἀποτελεῖ δικαίωση και τῶν δικῶν του κόπων και προσπαθειῶν.

Μιά δικαίωση πού προβάλλει εὔγλωττα ἀπό τούς λόγους και πάλι τοῦ καθηγητοῦ Καβδαδία, ὅτι ἡ συλλογή αὐτή και ἔκδοση τῶν τραγουδιῶν εἶναι «ἔργο βαθειᾶς ἀγάπης» και «μιά φωνή ἐκ βαθέων τοῦ Βασίλη Τσαούση».

Τήν ἐκδοτική ἐπιμέλεια εἶχε ἡ Λούση Μπρατζιώτη, ίδιαίτερα γνωστή γιά τήν καλλιτεχνική της εύαισθησία και τήν καλαίσθητη ἐμφάνιση κάθε ἔργου πού αὐτή φροντίζει.

ΓΕΩΡΓ. Ν. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΙΔΗΣ δ.Φ.